

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.

Podružnice: Ljubljana VII, Zadružni dom — Celje, Delavska zbornica —

Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.

Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.



Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.— V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 28.

Sobota, 8. aprila 1933.

Leto VIII.

Reakcija je samo epizoda v razvoju.

Ko je Karl Marx utemeljeval in pojasnjeval razvoj kapitalističnega gospodarstva, je bil kapitalizem v današnji obliki najbolj razvit v Angliji, kjer je Marx tudi črpal svoja logična izvajanja. Do danes se je kapitalizem razvil po vseh civiliziranih deželah in kontinentih ter že eksploatira najbolj zaostale dele sveta z enako krutostjo. Kapitalizem je dosegel višino, v kateri dela preveč občutno krivico delovnemu človeštvu z izkoriščanjem in oropanjem eksistenčne možnosti velikega dela človeštva. Naravni razvoj kapitalizma je dovedel do proletarizacije večine človeštva. Ker pa bi, če bi ta večina imela politične pravice, preveč gledala na prste kapitalističnemu gospodarstvu, zaradi tega hoče reakcija vzeti narodu politične pravice, hoteč neovirano gospodariti dalje po principu kapitalistične samohrane.

Reakcija pa ne misli odpraviti največje zlo, to je, brezmejno izkoriščanje, tudi se ne misli baviti z varstvom delavstva in niti, da bi ustvarila eksistenčne pogoje milijonom nezaposlenih. Tega programa nima in ga ne mara. Reakcija hoče zagotoviti samo kapitalistom politične pravice in s tem nemoteno varnost v izkoriščevalni gospodarski politiki.

Dva tabora sta tu. Tabor imovnih in tabor delavcev in nameščencev. Vzrok, da se delavstvo poteguje za svoje pravice, je v gospodarstvu, ker žene proletarce bolj in bolj v mizerni socialni položaj. Reakcija pa tega sistema gospodarstva noče revidirati, in tudi ne bo odpravila pravih vzrokov delavske borbe proti kapitalističnemu izkoriščanju. Zato pa ostanejo nezdružljive socialne razmere, ki se bodo prej poslabšale kot izboljšale. To je logična in neizogibna posledica reakcionarne borbe proti pravicam delavstva in nameščencev.

Marksizem hoče »zadaviti«, pravijo. Toda, kako naj ga »zadavi«, če s svojo politiko povečavajo razredne razlike in krivice napram veliki večini človeštva?

Smešne so teze reakcije, ki danes ponekod triumfirajo. Vedeti bi namreč morala reakcija, da Marxovi nauki ne bo ovrgla s terorjem in trenutno navidezno zmago, ker ne odpravi razrednih razlik. Logično je torej, da se bo borba med izkoriščanjem in stradanjem nadaljevala v tej ali oni obliki in se še poostila.

Iz vsega tega sledi, da se delavskega gibanja ne da zatreti. Delavsko gibanje ima važno nalogo v razvoju človeštva in bo po tej epizodi reakcije bujnejše oživel in energičneje nadaljevalo svojo zgodovinsko misijo.

Pred verskimi boji v Nemčiji?

Protestantsko gibanje je v Nemčiji sklenilo, da bo podprlo stremljenje Hitlerja, da postane evangelijska cerkev državna. Bog hoče, da verniki podpro vlado. Verniki imajo pravico napraviti revolucijo proti vladi, ki podpira temo. Adolf Hitler kliče in cerkev mora ubogati. — To je cerkev!

Ali smo že prekoračili vrhunec krize?

Grozi večja nezaposlenost? — Kaj je s skrajšanjem delavnika?

V splošnem se sedaj spomladi veselimo prijetne letne dobe in nadejamo se, da nam leto dobro obrodi ter da se socialne razmere avtomatično izboljšajo. Če se pa ozremo po gospodarskem svetu v naši domovini, vidimo, da letošnje leto ne bo najboljšo, ker privatni kapitalisti nočejo investirati svojega kapitala v podjetja in industrijo. Najpomembnejša industrija za zaposlitev množic delavstva, zlasti onih, ki prihajajo v mesta in industrijske kraje, je stavbstvo. Ta stroka zaposli namreč razne druge poklice, kakor kamnolome, lesne obrti, opekarne, ključavničarje, steklarje, slikarje in pleskarje itd. V enaki meri nastopi živahnejša zaposlitev tudi v živilskih, krojaških in čevljarstvih obrtih.

V minulem letu je nezaposlenost v večjih mestih, kakor v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu in Novem Sadu nekoliko omilila prav stavbstvo. V teh krajih se je gradilo več javnih državnih, občinskih in banovinskih stavb in zgradb. Precej so gradili tudi bogati privatniki.

Toda letos so v banovinskih in občinskih proračunih votirani mnogo manjši zneski za javna dela. Manj dela bo, a življenske potrebe se pa draže, ker se nalaga nanje visoka

trošarina in zaradi špekulacije. Samo beograjska občina bo pobrala na trošarini 60 do 80 milijonov dinarjev, česar lani ni bilo. Jako visoko trošarino plačujejo konzumenti tudi v Ljubljani.

Sodeč po načrtih, bo letos stavbena stroka jako malo poslovala. — Zato bo v tem letu nezaposlenost večja, kakor je bila lani, da si se je v zadnjem času pokazal majhen porast zaposlenosti.

Spričo tega dejstva je nujno potrebno predvsem dvojje:

1. Da se skrajša delovni čas povsod maksimalno na osem ur ter se uvede stroge kazni za prekoračenje tega delovnega časa, in

2. da vsi merodajni faktorji ukrepejo vse potrebno, da se stavbstvo še v tem letu poživi ter organizirajo čim več javna dela.

Seveda je treba omejiti tudi naraščanje draginje.

V današnjih razmerah je dolžnost države, da skrajša delovni čas za vse stroke na osem ur, ker to in pa poživitev stavbstva in drugega gospodarskega življenja sta trenutno dva edina izhoda, ki prebivalstvo lahko rešita pred hujšo socialno krizo, kakor jo imamo že danes.

Evropski direktorij.

Imperialistična stremjenja nekaterih velesil.

Mussolini si je sijajno zamislil rešitev evropskega problema. Razložil ga je Macdonaldu in tako se je vnela debata o njem. Štiri velesile naj bi prevzele direktorij nad Evropo ter reševale, oziroma rešile sporna vprašanja glede evropskih, predvsem malih držav. Direktorij bi imel pravico izpreminjati celo meje ter biti nekakšen sodnik v vseh meddržavnih vprašanjih ter tudi dodeljevati kolonije. Mussolini je hotel s tem oslabiti one države, ki mu niso simpatične in razširiti svoj vpliv v Orientu.

Proti temu načrtu je nastopila mala antanta in Poljska. Z načrtom se ne strinja tudi Francija. Zato se je nadejati, da je načrt že izgubil svoj pomen.

Značilno je pri vsem tem to, da

bi bil tak direktorij povsem imperialističnega značaja ter bi malim državam sam odločal njih usodo, kljub temu, da imamo za reševanje takih vprašanj potom sporazuma Društvo narodov in haško mirovno sodišče.

Mussolini baje pristaja, da so zastopane v direktoriju štirih velesil tudi mala antanta in Poljska. Bivši francoski ministrski predsednik Herriot pa ne zaupa v pakt štirih velesil ter smatra, da utegejeto tozadevni razgovori kvečjemu nekoliko zblžiti različna naziranja.

Iz prvotnega načrta je prav jasno razvidno, da bi nekatere velesile jako rade obnovile in utrdile psihozo predvojne kapitalističnega imperializma.

Da ne bi struna počila.

Smrtna kazen za politične zločine v Nemčiji.

Nemška vlada je izdala odlok, da se politični zločini kaznujejo s smrtjo na vešalih. Obešanje se bo vršilo javno. Vlada je ustanovila tudi »politično« policijo, ki naj preganja vse nasprotnike. Kaj pomeni taka policija, ki navadno nima nikakršne morale in ovaja ljudi pogostoma iz osebnega sovraštva ali na podlagi neutemeljenih ovadb, bo vsakdo razumel. V Nemčiji se vrača doba preganjanja »čarovnic«, ki temelji v nekulturi in neumnosti ljudi. Za politične preganjance pa grade prav pridno taborišča.

Barbarstvo že presega vse meje in je neverjetno, da bi nemški narod, o katerega kulturi je govoril ves svet, mogel prenesti tako sramoten pečat.

Dne 3. t. m. so samo iz Bremena prepeljali nad tisoč socialnih demo-

kratov in komunistov v taborišča. Strahovlada bo seveda tudi v socialnem pogledu povzročala ogromno bedo, ker spravlja tisoče rodbin in nameščencev ob eksistenco.

Te razmere pač ne morejo ostati samo nemško notranje vprašanje, marveč so važno mednarodno politično in tudi kulturno vprašanje.

Protest angleških strokovnih organizacij

Delegacija britanskih strokovnih organizacij se je zglasila v torek pri nemškem poslaniku v Londonu, da se z njim razgovori o položaju nemških strokovnih organizacij. Poslanik je obljubil, da bo sporočil želje delegacije svoji vladi.

Važen popravek.

Ne prezrite!

Shod proti draginji in nezaposlenosti se bo vršil v Ljubljani v dvorani Delavske zbornice

Jutri ob 10. uri dopoldan,

to je, v nedeljo, dne 9. t. m. (ne 16. t. m.).

Letina obeta biti dobra in doba gospodarskega poživljenja je že tu! Zakaj narašča draginja?

Število nezaposlenih je veliko. Zakaj se ne skrajša delovni čas in prične živahnejše gospodarsko življenje?

Resolucija živilskih delavcev v dravski banovini.

Skrajšanje delovnega časa in odprava nočnega dela je za živilsko delavstvo in tudi splošno javnost prav posebnega pomena. Gre pri tem za zdravje delavstva in za splošno zdravstvo. To nam je že dovolj znano. Zato je kongres živilskih delavcev dne 26. marca 1933 naslovil naslednji apel na gospoda bana:

Gospodu banu Dravske banovine!

Živilski delavci Dravske banovine, zbrani dne 26. marca 1933 na svojem V. rednem kongresu v Ljubljani apelirajo na Vas, da blagovolite čimprej sklicati anketo za novelizacijo uredbe o odpiranju in zapiranju trgovin in obratovališč in da se ob tej priliki reši vprašanje nedeljskega počitka in nočnega dela za pekovo obrt v Dravski banovini.

Predsedstvo kongresa.

Da se vračamo v normalno stanje.

V narodni skupščini so v proračunski debati mnogo govorili poslanci o vrnitvi k normalnemu stanju. Večina poslancev pa je bila mnenja, da naj se današnji režim ohrani in njegovo delovanje podaljša. Poslanec Mita Dimitrijevič je povedal v skupščini naslednje misli:

»Ne ustvarja se integriteta narodne moči s tem, če podaljšujemo razna preganjanja in če to delamo z raznimi internacijami. Internacije niso nikakršna rešitev. Internacije ne bodo zmanjšale in niti ne ublažile problemov, nego, nasprotno, internacije, zapori in pogostoma površne obtožbe še bolj dražijo. S takimi pomočki se prekinja proces mirnega reševanja vseh problemov in pomirjenje duhov, zakaj potreben je mir, nikakršen pretres, da se proces pomirjenja izvrši čim prej in čim realneje.«

Govoreč o zakonu o banovinah, poudarja potrebo, da v zakonu prevladuje čim širša samoupravna ideja, ki bo nudila možnost za zdrav razvoj integritete narodne sile. »Nikar ne verujte, če sprejmemo zakon nezadostno svoboden z mnogimi omejitvami, da smo sprejeli zakon. Izgubili smo samo čas in napravili še večjo zmedo. Poizkusili smo vse metode, ali dve stvari sta, ki jih nismo poizkusili, in to sta svoboden tisk in svobodne volitve. Če želimo zdrav povratek k normalnemu političnemu in državnemu življenju, poizkusimo svobodno tiska in popolnoma svobodne volitve in uspeh bo gotovo dosežen.«

»R. N.«, Z.

Glasovi iz tovarn.

Razmišljanje naših delavskih zaupnikov. — Za delo in kruh.

V delu leži sreča, leži dobrobit podednega, kakor tudi vsega človeštva. Veliko stotisočev, veliko milijonov človeštva živi v brezmejni bedi, ker ne morejo najti dela. Kapitalistični družabni red jim jemlje pravico do dela in s tem jih oropa vsega, kar jim po zakonu narave pripada in kar edino more garantirati življenski obstoj.

Če o vsej tej mizeriji razmišljamo, se moramo vprašati, ali so vsi tisti, ki danes še delajo, res srečni? Kaj je res današnji sistem dela tak, da osrečuje delavsko življenje? Ali je res delo tista sila, ki ustvarja srečo človeštvu, ki mu daje splošen dobrobit? Dan na dan hitijo mase delavstva v tovarne, v obrate, v delavnice in pisarne. Iz njih obrazov ne odseva veselje. Napete so njih mišice pri nakovalu, s pogrezajočim korakom nosijo — sključeni — težka bremena. Z naglico brezčutnega stroja opravljajo svoja dela pri tekočem traku, žalostno pesem pojejo pisalni stroji — pod udarci sključnih bitij.

In vsa ta izmučena bitja sledijo le po neizprosni potrebi samoohrane! Iz njihovih potez lica govori skrb, trpljenje, včasih tudi strah. Današnje delo ni več pripomoček do sreče. Današnje delo je le lov za borni zaslužek, s katerim delavci le za silo ohranijo svoje bedno življenje. Več doseči potom dela jim je onemogočeno, ker današnji kapitalistični družabni red ne vidi v delavcu in delavki človeka, temveč le dobičkanosen objekt izkoriščanja. Kljub napornemu delu je današnja povprečna plača takšna, da redkokdaj zadošča za najpotrebnejše vsakdanje življenje.

Kulturna izobrazba je dandanes povprečnemu delavcu absolutno nemogoča! Razen vsega tega pa še grozi delavcu, ki postane star, izmozgan, da ga postavijo na cesto brez vsake zaščite. Preostaja mu le še beraška palica. V takšnem sistemu ne more noben delavec čutiti veselja do dela, a brez čutov veselja si ni mogoče predstavljati življenja sreče.

Le preureditev današnjega produkcijskega sistema, bo rešilo delavstvo strahotne krize. Le na ta način bo omogočeno, da si pridobi vsak član človeške družbe svoj pravični delež sreče in blagostanja. Dovolj dolgo so delavci dopuščali, da so v njih videli le stroje, iz katerih so izžemali kolosalne profite. Tudi delavci so ustvarjeni po isti podobi kot tisti, ki jih danes še izkoriščajo. Zato zahtevamo ob enakih dolžnostih enake pravice, ker tudi mi delavci smo ljudje, ki imamo pravico do dostojnega življenja na tem svetu.

To naj bo naš klic, naša sveta zahteva ob 50 letnici smrti utemeljitelja znanstvenega socializma Karla Marxa.

I. Fürst.

Protest mariborskega delavstva

proti draginji in redukciji mezd.

Minuli torek se je vršil v Gambri-novi dvorani dobro obiskan protidraginjski shod, ki ga je sklical krajevni medstrokovni odbor v Mariboru.

Shod je otvoril in vodil s. Jelen, ki je po kratkem uvodnem nagovoru podal besedo s. Erženu. Slednji se je nato bavil z vzroki draginje, katere je iskati predvsem v verižništvu, deloma pa tudi v davčni in carinski politiki. Krušne cene so v zadnjem času silno poskočile, opaziti pa je, da se podražujejo tudi ostale življenske potrebščine. Javna bremena so razdeljena nepravilno in obremenjujejo delavce in nameščence mnogo hujše kot pa druge, premožnejše sloje. Zakon o pobijanju draginje se ne uveljavlja. V trgovini cvete spekulanstvo, ki ropa na eni strani kmeta producenta, na drugi strani pa delavca in nameščence, kot glavnega konzumenta. Razni karteli industrijev, ki prodajajo na eni strani svoje blago drago, pa na drugi strani znižujejo sistematično mezde svojih delavcev, katere že dolgo več ne odgovarjajo eksistenčnemu minimumu. Protesti delavstva proti draginji so torej docela upravičeni, vendar pa se mora delavstvo

zavedati, da bo svoj položaj zboljšalo le v vrstah zavednega delavstva, ki je organizirano v svobodnih strokovnih organizacijah.

Kot drugi je govoril s. Petejan, ki se je v svojem govoru bavil s splošnim položajem delavstva in zlasti razkrinjal vlogo, ki jo igra fašizem po vseh državah. Glavna naloga teh kapitalističnih pomažacev je, da bi ugonobil in zadušil delavsko gibanje. Le z enotnim in solidarnim nastopom se bo delavstvo zamoglo braniti proti svojim izkoriščevalcem in njihovim pomažcem. Govornik je pri tem poudaril, kako važnega pomena so za delavstvo njihove strokovne in kulturne organizacije predvsem pa delavski tisk.

Navzoči so pazno sledili izvajanjem referentov ter burno pritrdjevali.

Sprejeta je bila tudi primerna resolucija, ki bo predložena na mero-dajnih mestih.

S pozivom, da naj ne stoji nikdo ob strani, temveč, da mora vsak zaveden delavec na delo za izpopolnitev svobodnih strokovnih organizacij, delavskega tiska in izobrazbe sploh, je na to predsednik zaključil lepo uspeši protestni shod.

Doma in po svetu.

V prilog sodelovanja z Rusijo se opaža zadnje dni tudi v našem časopisu velik preokret, na kakršnega se pred dvema mesecema ni upal še nihče misliti. »Slovenec« z dne 6. aprila zaključuje svoj dober in informativni članek »Dva svetova« s tem stavkom: »Da so si pa sovjeti očividno zavedli nacionalnih podlag svoje politike in da se je po petnajstih letih zopet našla edino naravna linija mednarodne politike, ki je v interesu slovanskih narodov, to je zelo razveseljivo dejstvo. Posebno še zato, ker je ta slovanska politika, v zvezi s staro kulturno Francijo, obenem politika miru, demokratičnega duha in resnične kulture.« Torej, morala se je pojaviti Mussolinijeva-Macdonaldova revizionistična kampanja, morala je Nemčija pasti v naročje Hitlerju, da se je v gotovem delu evropske javnosti odkrila Rusija kot predstavnica »politike miru, demokratičnega duha in resnične kulture.« Da je to spoznanje prodrlo že poprej, bi najbrže ne prišlo do današnjega kočljivega položaja. Vsekakor pa še ni prepozno. Bolje danes, kakor nikoli!

Ljubljanski Pokojniški zavod za nameščence je imel imenovanega predsednika A. Vrtovca. Minister socialne politike ga je razrešil in imenoval predsednika dr. Vilka Baltiča. Vrtovec se je proti razrešitvi pritožil na državni svet, ki je pritožbi ugodil, češ, da minister ni z nobenim zakonom pooblaščen za razrešitev. Minister je nato razrešil ves upravni od-

bor in imenoval komisarja dr. Baltiča ter mu dodelil kot svet ves prejšnji upravni odbor. — Po zakonu mora minister, če razpusti načelstvo, razpisati v osmih tednih nove volitve. Nameščenci volijo 62 delegatov, ki potem na običnem zboru volijo načelstvo. Volitve utegnejo biti meseca julija ali avgusta.

Ing. Dolinšek, načelnik strojnega oddelka železniške direkcije v Ljubljani, je stopil dne 6. t. m. v pokoj.

Ponovno znižanje cen. Po zaslugi naše vodilne trdke »Tivar-obleke« smo zopet v stanu iznenaditi naše čitatelje s prijetno vestjo o znižanju cen obleki. Zlasti so zelo nizke cene novega blaga za poletje, ki je pravkar dospelo v Tivar-prodajalno. Sedaj je vsakemu mogoče nabaviti si za svojo garderobo »Tivar-obleko«, ki zadovoljuje vsakega izbirčnega, vrhu tega pa je zelo poceni.

Grški ministrski predsednik Tsaldaris je imel v parlamentu programatični govor, v katerem se je izrekel za zbližanje balkanskih narodov.

Krvava nedelja po Štajerskem. Izgleda, da se razpust socialističnih obrambnih organizacij v Avstriji ne vrši tako gladko kakor se je to zgodilo v Nemčiji. Po raznih burnih izgrelih prešlih dni na Dunaju, ki pa v splošnem niso zahtevali človeških žrtev, poročajo o številnih krvavih spopadih, ki so se vršili to nedeljo po raznih krajih na Štajerskem. V Grazu so priredili v nedeljo dopoldne heimwehrovci in nacionalni so-

Naročniki pozor!

V eni izmed zadnjih številčk naše-ga lista smo sporočili našim cenj. naročnikom, da bomo prisiljeni vsled gospodarskega položaja, odslej strogo izterjovati naročnino. — Številni zavedni naročniki so se odzvali našemu apelu in so poravnali naročnino. Nekateri pa še vedno niso storili svoje proletarske dolžnosti. Zlasti se to tiče tudi novih naročnikov, ki so doslej dobivali naš list na ogled, pa prve številke niso zavrnil. — Tem potom ponovno opominjamo vse one, ki se jih to tiče, da storijo svojo dolžnost! — Sodrug, »Delavska Politika« je namenjena Vam, toda zavedati se morate, da bo naš skupni list izhajal le toliko časa, dokler ga boste vzdrževali. Zato ne bodite grobokopi svojega najboljšega prijatelja.

cialisti svoj »bumel«, ki so ga skušali marksisti motiti. »Jungsocialisti« so priredili svoj obhod, ki ga je končno policija razgnala. Na povratku so nacionalne socialiste napadli marksisti pri Murfeldsiedlungi poleg Graza, kjer se je razvila pravcata bitka, v kateri je moralo končno posredovati vojaštvo. Več težko ranjenih so prepeljali v bolnico. V Göstingu in v Andritzu so »Jungsocialisti« pogladi večje skupine nacionalnih v beg. Tudi tu je bilo večje število ranjenih. Najhujše je bilo v Knittelfeldu in v Brucku, kjer je večina prebivalstva v socialističnem taboru. V Knittelfeldu so razpuščeni Schutzbündlerji popolnoma razbili gostilniške lokale Gössove pivovarne, kjer imajo nacionalisti svoj dom. Policija ni mogla proti njim ničesar opraviti. Prispeti je moralo iz Graza vojaštvo na avtomobilih, ki je končno demonstrante pregnalo in jih večje število aretiralo. V Brucku sta bili poslani dve stotnji vojakov, ki ostaneta tam, dokler se duhovi ne pomirijo. Demonstranti so skušali vdreti v okrožno sodišče, da osvobodijo svoje tovariše, ki se nahajajo radi znanili izgrediv na okrajnem glavarstvu v zaporih. Mesto razpuščenega Schutzbunda organizirajo socialisti v Avstriji z veliko naglico vsepovsod takozvane »ordnerje«, skupine delavskih rediteljev, ki bodo nastopali skupno z Jungsocialisti proti nacionalističnim izživačem.

Zavraten fašistični umor na Tirolskem. V Dürholzerju pri Kufsteinu na Tirolskem je bival dopisnik listov iz Monakova. Dne 4. t. m. dopoldan se je pripeljal iz Nemčije čez mejo avtomobil z dvema civilnima oseba-

Spomladansko blago kupite dobro in po ceni samo v

J. Trpinovem bazarju

Mihail Zoščenko — Iv. Vuk:

Humoristično-satirične zgodbe.

27

In k predstavi so prišli ti umetniki s svojim orodjem. Nekateri so prinesli grenčico za želodec, drugi — pivo. Mnogi so celo našli nekje samogonko.

Predstava se je začela.

Mi nišmo bili pri tisti predstavi, zato tudi ne moremo vsega točno opisati. Ali med poslušalci je bil neki naš znanec in ta nam je poročal z velikim navdušenjem in polni zavisti sledeče:

Soglasno besedilu je bilo pijače podano toliko, da so na koncu drugega dejanja bili vsi umetniki popolnoma pijani.

Hvala bogu, so se umetniki izkazali kot dostojni ljudje. Drugi na njih mestih bi, meni nič, tebi nič, publiko onesnažili ali pa jo obmetavali z dekoracijami. In ti — tega niso storili. Mirno, spodobno, brez nepotrebnega krika in tepeža so pustili pasti zagrinjalo in so prosili publiko, naj gre domov.

Publika, razumljivo, je šla domov.

Odbor je predlagal, da se ta grozna drama za vse čase vzame z repertoarja.

5. Samouk.

Imena tega samouka in kmečkega pesnika se že več dobro ne spominjam. Zdi se mi, da se je pisal Ovčnikov in tudi krstno ime in očetovo je bilo čisto preprosto — Ivan Filipovič.

Ivan Filipovič me je obiskal trikrat na teden, včasih tudi vsak dan.

Popolnoma nekomplirane zadeve so ga vodile k meni. S tihim, brezizraznim glasom mi je čital svoje kmečke pesmi in me prosil, naj jih čimprej mogoče, seveda, iz čistega prijateljstva, objavim v kakšnemkoli tedniku ali dnevniku.

»Če bi se samo en del natisnil,« je rekel Ivan Filipovič, »bi me razveselilo. Rad bi samo videl, kako to tiskano izgleda.«

Včasih je sedel Ivan Filipovič na moji postelji in mi govoril vzdihujoč:

»K pesništvu, cenjeni sodrug, me vleče, po pravici povedano, že nekaj za rane mladosti. Iz otroških let čutim lepoto in naravo... Drugi otroci, saj me razumete, se smejejo ali ribarijo, ali se igrajo to in ono, a jaz, saj razumete, jaz sem zagledal oslička, ali oblak in sem to doživel... Lepota, saj razumete, mi je govorila takorekoč... Oblaček je govoril, veter, osliček... Vse to, cenjeni sodrug, mi je glasno govorilo.«

Ne glede na okoliščino, da je govoril Ivan Filipovič, oblak in osliček zelo glasno, so bili njegovi verzi pod vsako kritiko. Slabši bi si

človek komaj predstavljal. Njih edini znak je bil, da so bili absolutno brez vsake rime.

»Verzov z rimo ne pišem,« se je izpovedal Ivan Filipovič. »Zakaj tisto z rimami je popolna bedarija. Z njimi se treba samo dalj časa mučiti in se zato manje napiše. A honorar z rimo ali brez rime je enak.«

V začetku najinega znanstva sem obiskal uredništvo za uredništvom in krmil urednike s pesmimi. Ali nato sem prenehal nadlegovati njih in sebe...

Ivan Filipovič je prišel zgodaj zjutraj k meni, sedel na posteljo in rekel:

»Kako je? Ne sprejemajo?«

»Ne sprejemajo, Ivan Filipovič.«

»Kako se vendar izgovarjajo? Ali morda, kako bi rekel, sumijo o mojem poreklu? Naj ne sumijo. Sem jednat kmet. Lahko poveste urednikom: prav od pluga. Kmet sem po rodoslovju. Dedek je bil kmet in oče je bil kmet — stari dedek, naravno, tudi — vsi kmetje. In ženili so se Ovčnikovi tudi vedno s kmečkimi dekleti. Častna beseda! Celo posmehevali so se nam radi tega. »Zakaj se ženite vedno s kmečkimi dekleti? Ženite se,« so odgovorili ljudje, vendar enkrat z drugimi... — »Ne,« so odgovorili Ovčnikovi, »mi vemo, kaj delamo.« Častna beseda, cenjeni sodrug! Ni treba urednikom dvomiti...«

(Dalje prihodnjik.)

ma. Avtomobil se je ustavil pred hotelom, kjer je novinar stanoval. Obokajica je stopila v njegovo stanovanje ter ga pozvala, da se vrne z avtomobilom v Nemčijo, ker bodo šele tedaj izpustili iz ječe njegovo mater in sestro. Novinar dr. Bell je izjavil, da se vrne v Nemčijo z železnico, ne pa z avtomobilom. Tujca sta zahtevala, da se morata vrniti z avtomobilom. Nastal je tako spor in tujca, ki sta bila nedvomno fašista, sta izprožila na novinarja pet strelcev. Dr. Bell je bil takoj mrtev. Tujca sta sedla v avtomobil in odšla čez mejo. Avstrijska obmejna straža je sicer streljala za avtomobilom, ki je pa ubežal. Dr. Bell je bil sam fašist in je bil zapleten v neko afero s »jeklenimi čeladami«.

Nemčija se naglo militarizira. Med »jeklenimi čeladami« in Hitlerjevimi napadalnimi oddelki so nastajali ostri spori. Zato je vlada oboje podredila vojnemu ministru ter s tem znatno okrepila vojsko.

Nemški katoliški centum bo podpiral Hitlerjevo vladu. Dogovori s Hitlerjem pa še niso zaključeni.

Še to bodo kopirali. V Nemčiji bo prvega maja praznik »nemškega dela«. Organizirali bodo praznik fašistični obratni zaupniki, ki jih je malo.

Sovjetski poslanik v Berlinu je protestiral pri nemški vladi proti napadom in hišnim preiskavam v sovjetskih trgovskih zastopstvih v Hamburgu in Leipzigu, ter proti preganjanju sovjetskih državljanov in je zagrozil, da bo sicer sovjetska vlada prekinila z Nemčijo vse trgovske odnose.

V sovjetskem časopisu se opazja vedno večje nerazpoloženje napram Nemčiji in listi javno zahtevajo, naj vlada stornira v Nemčiji vsa naročila. Res je že bilo oddanih na Čehoslovaško in Francijo za več stotisočev ton naročil za kovinske izdelke, na Poljskem pa je bilo naročenih 19 novih železniških lokomotiv.

Zopet ustreljeni »na begu«. V Chemnitzu je bil ustreljen komunist Jaros, v Düsseldorfu komunist Baessler in v Bonnu komunist Renois; vsi trije baje, ker so poskušali zbežati.

Židovski bojkot »končan«. Iz Berlina poročajo, da dokazujejo vesti iz inozemstva, da je protinemško gibanje povsod popustilo in da se radi tega protizidovski bojkot ne bo več obnovil. V resnici so se pa hitlerjevci ustrašili odločnega nastopa inozemstva, ki bi imel zanje v gospodarskem oziru zelo slabe posledice. Nemški židje pa ostanejo kljub temu izločeni iz javnega življenja.

»Robotnik«, poljsko soc. dem. glasilo, priporoča, da naj bi vse države napravile kordon okoli Nemčije in jo popolnoma izolirale.

Na Poljskem bodo meseca junija volili predsednika poljske republike. Kandidat bo najbrže zopet Pilsudski, dasi navidez odklanja kandidaturu.

Največji zrakoplov »Acron« ponesrečil. Zrakoplov »Acron« je bil največji zrakoplov Zepelinovega modela. Zgrajen je bil 1930, dolg 358, in visok okoli 55 metrov. Njegova prostornina je znašala 184.000 kubičnih metrov. Na poti je naletel na vihar in blizu New-Jerseja je najbrže tresčilo vanj, na kar je padel v morje. Zgodilo se je to ob pol eni uri ponoči. Na pomoč je prišel prvi nemški petrolejski parnik »Phoebus«, ki je pa mogel rešiti samo tri osebe od posadke, ki je štela 77 moških in 19 častnikov. Nekaj oseb so morda še pozneje rešili. Najbrže je izgubljen tudi zrakoplov. Čudno je to, da so pa Zepelinovci že mnogo prepluli, pa se jim doslej še ni dogodila večja nesreča.

Prijateljstvo med Japonsko in Zedinjenimi državami. Japonski delegat Macuoka je izjavil, da med Japonsko in Zedinjenimi državami še vedno trajajo prijateljske vezi. Med tema dvema državama ne more nastati vojna, ker sta druga drugi najboljša trgovska klijenta. — Japonska in Zedinjene države si nameravata razdeliti eksploatacijo Kitajske? Od tod prijateljstvo.

Alli si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Ljubljana.

Meso se je podražilo v Ljubljani. Z ozirom na pomlad so se cene živini nekoliko dvignile. Mesarji so dvignili cene že oni teden, dasi so še v sredo kupovali teleta žive teže po 6—7 Din kg. Na trgu prodajajo to meso po 14—16 Din. Prašiče kupujejo po 10—11 Din, meso prodajajo po 18—20 Din, gnjat celo po 20—26 Din, prej po 14—18 Din. Takrat, ko so cene živini padale, pa niso zniževali prodajnih cen in so se celo upirali, če je oblast zahtevala neznatno znižanje.

Maribor.

Podaljšanje delovnega časa v Mariborski kurilnici. S prvim aprilom je bil v Mariborski kurilnici uveden za nekatere delavce nov delovni čas in sicer nov turnus, ki predvideva 12 in 12 ur službe, nato pa 24 ur prostega časa. Prizadeti so pri tem delavci, zaposleni pri kretnici, skladišču olja in obveščevalci (avizerji), ki so doslej vršili službo 12 ur, nato pa so bili 24 ur službe prosti. Z uvedbo tega novega delovnega časa je uprava prihranila kar 4 delovne moči, kako pa bodo vsled tega prizadeti ostali zaposleni, pa si lahko vsakdo misli. Kaj poreče k temu mogočna železničarska organizacija »Zveza«, ki ima 35.000 organiziranih železničarjev? Kdaj bodo vendar železničarji spregledali?

O izvoru in razvoju države je minulo sredo predaval s. prof. Stupan v dvorani Delavske zbornice. Predavanje je bilo nad vse zanimivo in le žal, da obisk to pot ni bil povsem zadovoljiv. Želeti bi bilo, da se predvsem odborniki raznih društev, kakor tudi zapniki strokovnih organizacij, nekoliko bolj zanimajo za predavanja »Svobode«, ki so zlasti v tej sezoni zanimiva in dobro izbrana. Prihodnje predavanje »Svobode« se bo vršilo v sredo, dne 19. t. m.

Mariborski škof umrl. V noči od srede na četrtek je preminul, v 75. letu starosti, škof dr. Andrej Karlin.

Zveza privatnih nameščencev Jugoslavije, podružnica Maribor, priredi v nedeljo, dne 9. t. m. družabni izlet k sv. Urbanu. Zbirališče ob 13. uri pred Narodnim gledališčem. Izleta se udeleži tudi društveni godbeni odsek. V slučaju slabega vremena se izlet ne vrši.

Delavski pevci pozor! Vaja skupnega zbora se bo vršila v soboto, dne 8. t. m. ob pol 20. uri v društvenem lokalu, Frankopanova ulica 29-I.

Narodno gledališče. Sobota, dne 8. t. m. ob 20. uri: »Se li razumemo?« Premijera. Red C.

Izlet »Prijatelja Prirode«. Delavsko turistično društvo »Prijatelj Prirode« v Mariboru priredi v nedeljo, dne 9. t. m., izlet na Plač. Odhod ob pol 7. uri z Glavnega trga (vodja s. Brosche). — Dalje pripravljajo naši delavski turisti dvodnevni izlet od 29. aprila do 1. maja v Rogaško Slatino, ki bo nedvomno eden najlepših izletov letošnje spomladi. Vožnja z vlakom do Pragerskega in nazaj od Poljan z znaša Din 21.50. Pešizlet od Pragerskega čez Donačko goro, Sv. Florijan (prenočevanje), Rogaška Slatina, Boč, Poljčane. Tega izleta naj ne zamudi noben delavski turist, ker se mu s tem nudi redka priložnost, ogledati si to krasno pokrajino. Podrobnejše informacije se dobijo pri odbornikih.

Odborova seja »Prijatelja Prirode« se vrši v ponedeljek, 10. aprila, ob 20. uri v društvenem lokalu. Družnost!

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Za šolsko deco kupujte le pri nas na Slomškovem tegu št. 6, trgovina Ljudske tiskarne d.d.

Celje.

Protidraginjski shod se bo vršil v Celju v nedeljo, dne 9. t. m. ob 9. uri dopoldne v veliki dvorani Narodnega doma. Poročevalca: Franc Pliberšek, načelnik II. rudarske skupine iz Trbovelj in Franc Leskošek, strokovni tajnik iz Ljubljane. Shod se vrši pod geslom: »Za življenjsko existenco delavcev in nameščencev«, zato pričakujemo, da bodo smatrali vsi delavci in nameščenci za svojo dolžnost, da za shod agitirajo in se ga polnoštevilno udeležijo.

CEL TRAVNÍK V PRALNEM KOTLU!

Kakor spravi solnce, kadar belimo perilo na travniku, na milijone kisikovih mehurčkov skozi mokro perilo, prav tako potisne Radion na milijone kisikovih mehurčkov s čistilno peno mila vred že med pranjem skozi tkanino. Veliko bolj zanesljivo in hitro postane na ta način perilo snežno-belo in čisto!

Schichtov RADION

DELUJE V KOTLU KAKOR SOLNCE NA TRATI

R. J. 2-33

K dvajsetletnici »Svobode«.

Začetki delavskega gibanja v naših krajih.

(Iz referata s. Jelenca na obnem zboru »Svobode«.)

(Konec.)

V. občni zbor 30. okt. 1920 je kazal vse posledice razkola. Po občnem zboru se je za nekaj časa uveljavljala v »Svobodi« literarna struja. En čas je izhajal delavski kulturni mesečnik »Kres«.

VI. občni zbor 12. 4. 1923 je bil najburnejši. Obveljalo je mnenje, naj »Svoboda« še v naprej ostane politično nevtralna.

VII. občni zbor 9. 12. 1923 je dal obliko in smernice različnim podzvezam, ki so se za razne panoge med tem razvile.

Na VIII. občnem zboru 23. 11. 1924 se je pojavil predlog na odcepitev Del. tel. enot, pa je bil odklonjen. V tem času se je ustanovila samostojna Zveza delavskih pevskih društev s sedežem v Mariboru. To je bil resen opomin »Svobodi«, da likvidira notranja nasprotstva in da se posveti popolnoma svojim izobraževalnim nalogam.

To je vpošteval IX. občni zbor, ki se je vršil dne 15. 11. 1925. Na njem je bila sklenjena sprememba pravil v tem smislu, da se raztegne delokrog »Svobode« na celo državno ozemlje.

Vendar pa tudi na prihodnjem X. občnem zboru še ni prišlo do popolne konsolidacije.

Na XI. občnem zboru 22. jan. 1928 je bil stavljen predlog, da se »Svoboda« razdeli na tedanjo ljubljansko in mariborsko oblast. Ta predlog je

bil z večino glasov odklonjen in se je zopet sklenilo, da mora »Svoboda« kot nepolitično društvo ostati popolnoma nevtralna napram raznim strujam v delavskem pokretu, pač pa je pokazal občni zbor, da bo obstoj »Svobode« zasiguran samo v slučaju, če bo »Svoboda« vršila samo svojo nalogo, to je izobraževalno in kulturno delo med delavstvom.

Tega načela se je »Svoboda« od takrat dalje do danes tudi držala.

Od takrat dalje se je »Svoboda« razvijala v sedanjem pravcu.

Ta pravec je:

1. da je »Svoboda« nepolitična kulturna organizacija. Njena naloga je samo pospeševati kulturno gibanje med delavstvom. Njena naloga je pred vsem izobraževalno vzgojna.

2. »Svoboda« je splošna kulturna organizacija; v njo spadajo vse panoge, tudi petje, dramatika, knjižnice. Te posamezne panoge ne morejo biti same sebi namen, ampak samo sredstvo.

3. »Svoboda« pa se na drugi strani mora tudi zavedati, da je kot kulturna organizacija samo važen člen v celokupnosti organiziranega delavskega pokreta.

4. Danes se drži »Svoboda« teh načel, ni pa še vse urejeno, kakor bi bilo treba, ker to preprečuje vladajoča kriza kapitalističnega gospodarskega reda.

Predavanje »Svobode« se bo vršilo v soboto, 8. t. m. ob 8. uri zvečer v dvorani Delavske zbornice. Predaval bo s. prof. Teply iz Maribora o: »Socializem in vera«. Tema je jako zanimiva in ker je predavatelj pri nas že poznan po svojih lepih predavanjih, vabimo vsakega, da se predavanja udeležijo.

Šahovski odsek »Svobode« je igral v sredo, 5. t. m. po 19 svojih članih simultanko proti dosedanemu prvaku celjskega šahovskega kluba g. B. Diehlu. Naši igralci so si osvojili 3 partije, remizirali 2, a 14 jih je doletel v svojo korist g. Diehl. — Šahisti »Svobode« prihajajte redno na šahov-

ske večere, ki se bodo vršili sedaj vsako soboto v društveni sobi. Sreda pa ostane rezervirana za odsekov turnir, ki se bo kmalu pričel in za razne simultanke, s katerimi bomo nadaljevali. Kdor razpolaga s svojim šahom, naj ga prinese s seboj. — Predsednik šahovskega odseka.

Štore.

Lepo uspeli shod. Dne 2. aprila ob pol 9. uri se je vršil pri nas velik javni shod, na katerem je poročal obl. tajnik s. Leskošek iz Ljubljane o splošnem gospodarskem položaju, v katerem se delavstvo nahaja. Tako dobro obiskanega shoda v Štoreh še dolgo več ni bilo. To je znak delavskega razumevanja za organizacijo in položaj, v

katerem se nahaja. Sprejeta je bila z velikim odobravanjem resolucija proti naraščajoči draginji in redukciji plač. Izvolil se je tudi sekcijski odbor delavcev v Šamotni tovarni, ki so v celoti pristopili v organizacijo. Ti delavci se zavedajo, da je spas le v organizaciji, ki jim bo stala ob strani in branila njih pravice. Obravnavala se je tudi redukcija plač v železarni, proti kateri je delavstvo z ogorčenjem protestiralo. Delavce v železarni, ki še niso organizirani, opozarjamo, da so v veliki meri oni krivi teh razmer in jih ob 12. uri pozivamo, da pristopijo v organizacijo. Njih dolžnost je, da se borijo z nami; ne pa, da stojijo ob strani borbe, katero nam je podjetje napovedalo. Kolikor ima delavec moči, toliko ima pravice. Moč pa se izraža samo v organizaciji.

Moste pri Ljubljani.

Tovarna »Saturnus« d. d. v Mostah pri Ljubljani je izvršila dne 30. marca na svoje nameščenice atako, kakor so to storili dne 16. februarja t. l. ostali ljubljanski podjetniki. Vodstvo tovarne je svojim nameščenicem namreč odpovedalo službo z izstopom 30. junija, in to v času dobre konjunkturo. Na eni strani se navaja kot vzrok slabe gospodarske razmere, na drugi pa, da bo vodstvo tovarne stavilo eventualno druge predloge za novo namestitvev. Podjetje namena s tem činom odvzeti svojim nameščenicem tiste pravice, ki jih novi obrtni zakon predvideva v paragrafi 324—338. Toda nameščenici, ki so organizirani, se popolnoma zavedajo, kaj jim je storiti, da se ta nakana podjetja ne bo uresničila.

Kranj.

Podružnica »Svobode« priredi v nedeljo, dne 9. t. m. ob 4. uri popoldne v društvenih prostorih »Nova Pošta«

MARXOVO PROSLAVO.

Sporod: Slavnostni govor o Karlu Marxu, govori s. Vehovc. Deklamacija Tone Čufar, »Tovarna«, »Snež«; Oton Zupančič, »Kovaška«, govorilni zbor, Jože Pahor, »Dva moža«, dramatična slika iz kmečkih graščinskih bojev iz leta 1573. Pevski zbor zapoje tri pesmi: »Slava delu«, »Mi smo mlada garda« in »Nas veže ljubezen«. — Sodruži in sodružice, vsi na proslavo, naj bode zopet polna dvorana, pokažite, da znate ceniti delo našega velikega učitelja Karla Marxa. Pridite, da bomo skupno proslavili 50-letnico njegove smrti. Ne pozabite na njegov izrek: »Proletarci vseh dežel združite se!« Na svidenje! Družnost!

Ptuj.

Pomoč brezposelnim še vedno nudi naša mestna občina onim, ki pasirajo mesto. A domačinom, zaposlenim pri delu se je znižala dnevna na Din 10, le profesionalisti dobe Din 2.— na uro.

Obratni nezgodi. Pred kratkim je v Zorčičevem mlinu odtrgalo na roki vseh 5 prstov tam zaposlenemu mlinarju, ki se nahaja v bolnici. Istotam leži obč. del. L., ki je pri žaganju vej v soboto padel z drevesa ter si zlomil roko v rami in močno poškodoval na nogi. Očetu devetih otrok želimo skorajšnjega okrevanja.

Žrtev podivjanosti je neki Z., ki se v bolnici bori s smrtjo. Preteklo nedeljo je dobil na »blagoslovljenem« kraju (pri cerkvi) pri Sv. Andražu sunek z bodalom v pljuča. Poboji so torej na dnevnem redu. Nič čudnega, ako je tako, saj uživa storilec za dejanja, izvršena v alkoholnem stanju »blajševalne okolnosti«...

Ruše.

Delavsko zborovanje. Splošna delavska zveza, podružnica Ruše, sklicuje za nedeljo, dne 9. t. m. ob pol 9. uri v gostilni Magdič, protidraginjski shod. Referent pride iz Maribora. Dolžnost vsakega zavednega delavca je, da se zborovanja udeleži.

Poceni dobite

Iep damski klobuk

pri modistinji

M. Jahn, Maribor, Stolna ul. 2

Velika izbira klobukov!

Književnost.

»Svoboda«, dvojna, Marxova številka, ki je izšla za april in maj, se je predstavila to pot v dokaj reprezentativni obliki na 100 straneh. Vsebinsko je po večini posvečena spominu Karla Marxa ob 50-letnici njegove smrti. Na prvem mestu je odlomek iz pisma Friedricha Engelsa prijatelju Sorgu z Marxovo sliko. Sledi članek dr. Karla Rennerja: »Marksizem in antimarksizem«, preveden iz »Kampfa«. Temu sledi obširnejši Talpin članek »Karl Marx kot organizator delavstva« (donos k zgodovini Internacionalne delavske asociacije), ki ga namerava pisec še nadaljevati, s čemur bo odpomoeno občutni vrzeli v slovenski socialni literaturi, ki se tiče zgodovine prve delavske internacionale. Nadalje je tu članek Ivana Klicarja »Utopični socialisti in njihova dela«, zelo informativen. Dve pesmici, Podrepška in Jorda, so začetniški eksperimenti. Podrepškova je boljše, je priprosto izraz delavčevih misli, prrsrčen in vsakomur razumljiv. Obe Jodovi pesmi sta pa brezvezno nagradjenje visokodonečih načitanih fraz, ki ne morejo ogreti. Epigonstvo poprevratnih izumov se je danes že izživel. Jod naj se poslužuje priprostejših izrazov, če se hoče približati priprostemu delavcu. — Friedrich Engelsov govor na grobu Karla Marxa je prevedel Talpa, kakor tudi Wilhelm Liebknecht, odlomek iz spisa »Spominu Karla Marxa«, v katerem opisuje Marxov grob (s sliko). Sledi zopet članek Talpe »Karl Marx in dialektični materijalizem«. Oskar Drenik nam v članku »Marxova ekonomsko-teoretična šola« (še enkrat vrednost v Marxovem »Kapitalu«), navaja smerice za študij Marxovega »Kapitala« in daje tozadevne praktične nasvete, ki jih bodo gotovi mnogi s pridom uporabljali. Sploh nas lahko veseli, da smo dobili v Dreniku tako dobrega interpreta Marxovega dela, ki svojih dognanj ne skriva pod mernik. Članek je opremljen z reprodukcijo Marxovega angleškega rokopisa, Albin Stühs nam v »Povesti o človeku, ki je postajal vedno manjši« podaja tragedijo nemškega študenta. Prevajalec ni naveden. Talpa zopet nadaljuje s prevodom Travnoevega romana »Zaklad Sierre Madre«; prevod je zelo dober. Med knjižnimi poročili je v prvi vrsti treba omeniti članek Benedikta Kautskega, »Biografska literatura o Karlu Marxu«, preveden iz revije »Der Kampf«, ki je dober donesek k pomankljivi slovenski literaturi o Marxu in dobrodošel pripomoček vsem, ki se hočejo podrobneje seznaniti z Marxom. Ponatisnena je nadalje ocena »Svobodine« izdaje Marxovega »Kapitala«, ki jo je priobčil v »Času« Aleš Ušeničnik, ter ocena knjig Cankarjeve družbe iz katoliške socialne revije »Beseda«. Sledijo ocene knjig: Maksim Gor'ki: Moj život; Ilja Ehrenburg: Tvorica sanja; Miroslav Krleža: Hrvatski bog Mars; Bratko Kreft: Celjski grofje; Jakac-Jarc: Odmevi rdeče zemlje; Albert Londres: Terror na Balkanu; Dino Montemara: Podzemna Italija; dr. Avg. Reisman: Delovno pravo in drugih. Priobčeno je poročilo o zadnjem kongresu »Svobode« in poročila raznih njenih podružnic, na koncu pa glosa o »Jutrovem« — razčlenjevanju — Marxa. Slovensko delavstvo je lahko na svojo revijo ponosno, ta številka nudi več kakor vrsta obširnih knjig. Za priprostega delavca bo gradivo spočetka sicer izgledalo malce težko, a kdor se bo z ljubeznijo oprijel njegovega študija, bo sčasoma proniknil tudi v to. Za ostale bo pa »Svoboda« gotovo še v prihodnjih številkah prinesla lažje nadomestilo. Naj bi ne bilo delavca, ki bi ne čital te svoje revije.

Petindvajset let zadrúžnega dela.

Leta 1907. jeseni so se zbrali mizarji, ki so malo prej postali nezaposleni, na posvetovanje, kako bi si pomagali v neprijetni situaciji. Pa so se posvetovali in na pobudo pokojnega Ivana Tokana so sklenili, da ustanove produktivno zadrugo. Izvolili so takoj pripravljalni odbor in dne 6. marca 1908 je deželno kot trgovsko sodišče registriralo Produktivno zadrugo ljubljanskih mizarjev, z. z. o. z., v Ljubljani. Ustanovni občni zbor zadruge se je vršil že dne 29. marca 1908. Ta dan so mladi mizarji, agilni delavci, postavili temelj zadrugi, ki te dni slavi petindvajsetletnico svojega obstoja.

Ni bilo lahko delo. Zadrugnikom se ob pogledu na petindvajsetletno dobo dela zdi skoraj neverjetno, kako so mogli premagati vse zapreke in težkoče. Navidez včasih nepremagljive ovire je zadruga s pomočjo svojih članov in tovarišev premagala in dosegala uspehe in svoj razvoj. Skoraj brez sredstev in tuje pomoči je zadruga pričela in vendar so zadrugarji in lesni delavci danes lahko ponosni nanjo. Ledina je bila trda, zadrúžna misel je takrat imela le malo prijateljev. Ob naporih in požrtvovalnostih, ob veri, da je le v slogi moč, se je zadruga iz majhnih početkov prav kmalu razvila v lepo

mizarško podjetje. S solidnostjo svojih izdelkov si je zadruga utrila pot za kruhom in zavzema danes odlično mesto v mizarjski industriji. Svoje poslanstvo je zadruga vršila zlasti s tem, da je ob posplošenju obratnega rizika vedno skrbela za to, da so premajali nje nameščenci dostojne plače. Princip: za pošteno delo pošteno plačo je rodil vidne sadove tako z ozirom na prosvanje zadruge kakor tudi na solidarno sodelovanje vseh sotrúdnikov zadruge.

Pred dvemi leti je zadruga, kakor smo poročali tudi mi, zamenjala svoje stroje z najmodernejšimi stroji. To je bilo nujno potrebno, da je zadruga mogla kvalitativno in kvantitativno svoje izdelke producirati tehničnemu razvoju odgovarjajoče. Obenem je zadruga ob tej priliki preuredila stari kalorični pogon na moderni električni obrat. Ob modernizaciji zadrúžnega podjetja je zadruga tudi sicer pokazala svojo zadrúžno misel s tem, da ob uvedbi novih modernih strojev ni odpustala delovnega osobja, kakor navadno delajo privatna podjetja, marveč je sprejemala še nove nezaposlene tovariše ter temu primerno preuredila obratne in delovne razmere. Zadruga je zatočišče nezaposlenih mizarjev, kolikor je le mogoče.

V gospodarskem oziru je zadruga postala važen faktor. V letih obstoja je izplačala delavcem na plačah skoraj devet milijonov dinarjev. Za socialne datave je zadruga plačala nad 750.000 Din in na davkih nad 200.000 Din.

Zadruga bo tudi v bodoče stremela za tem, da se izpopolni in da bo v stanu ustreči v vsakem oziru svojim številnim naročnikom. Zavedala se bo pa tudi, da je zadruga mizarjev in da je izšla iz njih. Tudi v tem pogledu bo vršila svojo moralno dolžnost.

Muta.

Boj draginji. Tukajšnje delavstvo priredi v nedeljo, dne 9. t. m. ob 15. uri protidraginjsko zborovanje, ki se bo vršilo v gostilni Dobnik. Referent pride iz Maribora. Pridite polnoštevno.

Mežica.

Protidraginjski shod. V nedeljo, dne 9. t. m. ob 14. uri se bo vršilo v prostorih gostilne g. Stoparja, protidraginjsko zborovanje. Referent pride iz Maribora. Delavci, udeležite se tega zborovanja polnoštevno.

Jože Kovač:

Ob žarečih pečeh*

Govorni zbor

Prizorišče: v steklarni, ob pečeh. Sprejaj v sredi skupina treh delavcev pri enem kotlu: mojster, pomočnik ob kotlu, pred njima nižje odnašavec. Mojster in pomočnik oblikujeta steklo, odnašavec odnaša. A = mojster, B = pomočnik.
A: No, tovariš, kako?
B (molči).
A: No, molčiš? Nič ne govoriš?
Kako je s teboj, kako?
B: Saj veš... Kakor tebi... Slabo...
Doma žena mi bolna leži.
meni tu ogenj pije vso kri.
Otroci poznajo samo še vzdih,
jaz tu bom izgubil poslednji dih.
(Med govorom dela.)

Nimam za kaj biti vesel.
A: Tako nam je vsem, tako nam je vsem...
Odnášavec (pride in odnese izgotovljen kozarec).
A (se ozre za njim, tovarišu):
Poglej tega fanta: 10, 12 let...
pa dela že z nami in z nami trpi.
Zato je bolehen, zato ves bled;
strupen je ta zrak, kot nas ga duši.
Zanj bil bi travnik in sonce z nebá,
in sončna toplota, ki zdravje ti dá,
zanj so zelene livade, gozdovi.
Odnášavec (se je medtem vrnil, slišal zadnje besede in s hrepenenjem ponovi):
O gozdovi...
A (nadaljuje): Zanj so drevesa in zanj je ves svet.
zanj potoki in zanj bregovi.
pa je prišel iz zibelke v šolo, iz šole spet k nam trpet.
(Med tem se je zbralo več odnašavcev-otrok, ki nekako vsak zase ponovijo: zamolklo, polagoma, s težkim izrazom.)
Zbor odnašavcev: Za nas so travniki in sonce z nebá,
in sončna toplota, ki zdravje nam dá,
za nas so zelene livade, gozdovi,
za nas so drevesa, za nas ves svet,
pa smo prišli že mladi v fabriko trpet.
(So se med govorjenjem razgubili na levo in desno. V rokah nosijo palice za odnašanje. Srečanje tega zbora je treba uprizoriti tako, kakor da se fantiči srečajo v poslu, pri odnašanju.)
A in B (gledata za njimi; molčita; le od daleč je slišati govorjenje).
(Konec prihodnjic.)

*) Ta zbor je napisan za naše delavske govorne zbore in se po svoji preprosti zgradbi ozira na dejstvo, da je kolektivna deklamacija pri nas šele v razvoju. Na zbor opozarjamo predvsem »Svobode«.

Novo blago za poletje

je pravkar dospelo v vse naše prodajalne.

Znižali smo cene!
Izboljšali smo kakovost!

Obleke za otroke Din 70-— Obleke za gospode Din 190-—

Nepremočljiv
Hubertus površniki Din 290-—

Moške obleke		Predno smo pričeli z izdelavo novega poletnega blaga, smo se informirali o potrebah odjemalcev. Naloga je bila, da nadomestimo zmanjšane dohodke vseh stanov s čim nižjimi cenami oblek.	Obleke za otroke	
prej:	zdaj:		prej:	zdaj:
240.-	190.-	Uspelo nam je rešiti povoljno to nalogo! Moremo zadovoljiti željo vsakogar, ki želi, da kupi poceni n dobro; a tudi onega izbirčnega, ki zahteva najboljše modno blago	120.-	70.-
290.-	240.-		130.-	90.-
340.-	290.-		150.-	110.-
390.-	340.-		170.-	130.-
440.-	390.-		180.-	150.-
490.-	440.-		200.-	180.-
590.-	490.-		250.-	200.-
690.-	590.-			
Lepi površniki 390.-		Obleke za dečke		
„Pump“ hlače 70.-, 90.-, 110.-, 140.-, 190.-		prej:	zdaj:	
		240.-	200.-	
		260.-	220.-	
		300.-	260.-	
		Hlače 90.-, 140.- 160.-		

TIVAR OBLEKE